Japansk rødfyr

Pinus densiflora

Kort fortalt

- *Pinus densiflora* – fyrrefamilien (Pinaceae).
- Hjemmehørende i Japan, Korea, det nordøstlige Kina og det sydøstligste Rusland.
- Stedsegrønt nåletræ med parvise, tynde, lysegrønne nåle på 8–12 cm og rødlig, afskallende bark.
- Kaldes på japansk akamatsu, „rødfyr", og mematsu, „hunfyr", fordi nålene er blødere end sortfyrrens.
- Ude hele året i fuld sol; om vinteren beskyttes skålen mod hård frost, og træet skal stå lyst.
- Tåler tørke og blæst og skal have et meget veldrænet dyrkningsmedie.
- Frøene lægges i blød og får 4–8 uger i køleskab; spirer efter 3–10 uger.

Det kan du se frem til

Med frøene af japansk rødfyr har du grundlaget for en klassisk, vinterhårdfør bonsai, som du selv former fra den første spire. Efter en kort kold periode i køleskabet viser de første kimplanter sig typisk efter 3–10 uger. De første år lader du den unge fyr vokse frit, så stammen bliver kraftig – det er stammen, der senere giver bonsaien sit udtryk. Med årene begynder den rødlige, afskallende bark at vise sig.

Mange forbinder bonsai med et færdigt lille træ fra butikken. Med frø starter du et skridt tidligere – og det giver dig noget, et købt træ aldrig kan: Du bestemmer selv formen fra den første spire, og du kan dyrke arter, der sjældent eller aldrig sælges som færdige bonsai. Det kræver tålmodighed, for der går nogle år, før frøplanten er blevet til et egentligt bonsaitræ. Til gengæld er træet dit eget fra start til slut. Herunder finder du det, du skal vide for at komme godt fra start med netop denne art.

Introduktion

Japansk rødfyr (*Pinus densiflora*) er et stedsegrønt nåletræ fra fyrrefamilien. Den vokser vildt i Japan – fra det sydlige Hokkaido til Kyushu – i Korea, i det nordøstlige Kina og i det sydøstligste hjørne af Rusland, fra kysten op i bjergene og ofte på tør, mager, sandet eller stenet bund. I Japan og Korea er den en af de mest udbredte fyrrearter og en fast del af haver og tempelanlæg. Navnet kommer af barken: Højt oppe på stammen og på grenene er den rød- til orangebrun og skaller af i tynde flager, mens den nederst på gamle træer bliver grå og furet. Nålene sidder parvis, er 8–12 cm lange, tynde, lysegrønne og blødere end hos japansk sortfyr – derfor kaldes rødfyrren på japansk også mematsu, „hunfyr", mens sortfyrren er „hanfyr". Fritstående træer får med alderen en bred, uregelmæssig krone, ofte med flere stammer. Den kendte „Tanyosho" med paraplyformet krone er en havesort, der formeres ved podning. Frøplanter af arten kan formes i næsten alle stilarter – kun kosteformen passer ikke. I rødfyrrens rodnet lever den eftertragtede spisesvamp matsutake.

Formering

Frøene kræver ikke frost, men en kort kold periode får dem til at spire mere ensartet. Læg dem i lunkent vand i 24 timer, bland dem med let fugtigt sand i en lukket pose, og stil posen i køleskabet ved ca. 2–5 °C i 4–8 uger – ikke i fryseren. Så derefter frøene ca. 1 cm dybt i fugtig såjord eller kokos-såmuld, og hold dem jævnt fugtige ved ca. 15–20 °C. Spiringen sker

Sikkerhed: Frø, næringsstoffer og dyrkningsmedier er ikke beregnet til at spise – hverken for mennesker eller dyr. Nogle arter er giftige, så opbevar dem utilgængeligt for børn og dyr.

normalt efter 3–10 uger. Kimplanter af fyr er følsomme for svampeangreb: Giv dem lys og luft, og vand ikke for meget. Når de har fået de første rigtige nåle, prikles de ud i enkelte potter med priklejord.

Placering og lys

Japansk rødfyr skal stå lyst til solrigt – helst i fuld sol hele året. I skygge bliver nålene lange og bløde, og de indre grene dør. Kimplanter, der er sået inde, vænnes gradvist til at stå ude og flyttes først ud, når der ikke længere er risiko for nattefrost.

Vanding og næringsstoffer

Rødfyrren tåler bedre at stå lidt tørt end vådt: Vand grundigt, men først når dyrkningsmediet er ved at være tørt i overfladen. For meget vand giver gule nåle, og stående vand skader rødderne. På varme sommerdage kan det dog være nødvendigt at vande hver dag. Fra april til september gives flydende bonsai-næring hver 3. uge.

Dyrkningsmedie

Dyrkningsmediet skal være meget veldrænet, gerne stenet og sandet. Færdig bonsai-jord er et godt grundlag – til fyr gerne blandet med ekstra kvartssand. Til unge planter passer priklejord med kvartssand. Unge planter omplantes hvert 2.–3. år om foråret, før knopperne bryder, ældre træer sjældnere. Fjern ikke al den gamle jord ved omplantningen: Fyrrens rødder lever sammen med svampe (mykorrhiza), som træet har gavn af.

Beskæring

Lad unge fyrre vokse frit de første år, så stammen bliver kraftig. Senere formes træet ved at styre de nye skud: Om foråret knibes for lange skud af, og de nye „lys" på de svagere grene afkortes med ca. en tredjedel. Rødfyrren vokser mindre kraftigt end sortfyrren og beskæres derfor lidt mere varsomt – fjern aldrig alle nåle på en gren. Ca. hvert 2. år skæres grenspidserne lidt tilbage. Tidligt på efteråret kan du fjerne gamle nåle og overflødige grene, så lyset når ind i kronen.

Vinteropbevaring

Japansk rødfyr er hårdfør og skal stå ude hele vinteren – den har brug for både kulde og lys. Let frost skader ikke. I en skål er rødderne dog langt mere udsatte end i jorden, og når dyrkningsmediet fryser hårdt, kan skålen sprænge. Beskyt derfor skålen i god tid, når der er udsigt til flere døgn med frost eller nattefrost under ca. -5 °C: Grav skålen ned i haven, så kun stamme og krone er over jorden, og dæk jorden med blade – eller stil skålen i tørt sand i en flamingokasse. Som stedsegrønt træ skal fyrren også om vinteren stå lyst; skal den ind i en periode, så i et koldt, lyst rum, fx et uopvarmet drivhus eller et udhus med vindue. Kimplanter i deres første vinter skal altid stå frostfrit og lyst, fx i et uopvarmet rum ved 0–5 °C. Stedsegrønne træer fordamper vand også om vinteren: Vand på frostfrie dage, så dyrkningsmediet aldrig tørrer helt ud, og giv ingen næring. Skærm træet for udtørrende vind og stærk vintersol, mens rødderne er frosne.

Vigtige dyrkningstips

Det meste, der går galt ved såning, skyldes for meget vand eller for lidt lys. Jeg anbefaler et let, næringsfattigt såmedie som såjord eller kokos-såmuld, så de fine rødder ikke rådner. Når kimplanterne skal prikles, giver priklejord med kvartssand god dræning og et stabilt rodnet. Senere, når træet skal formes som bonsai, er min færdigblandede bonsai-jord et godt grundlag. Hav tålmodighed: Frø fra samme pose spirer ikke altid samtidig, så lad såbakken stå, selvom de første kimplanter allerede er kommet op.